

پیش‌بینی ابعاد سازگارشدن فرد در جامعه براساس سطوح راهبردهای دفاعی در دانشجومعلمان

آیت‌الله کریمی باغملک^۱

چکیده

هدف از انجام این تحقیق، پیش‌بینی ابعاد سازگارشدن فرد در جامعه براساس سطوح راهبردهای دفاعی در دانشجومعلمان دانشگاه فرهنگیان استان خوزستان بوده است؛ نمونه این پژوهش شامل 220 دانشجومعلم بوده که به صورت تصادفی منظم انتخاب شده است. روش تحقیق از نوع توصیفی-همبستگی بود و داده‌های به دست آمده با استفاده از نرم‌افزار **spss** و روش‌های آمار توصیفی و استنباطی بررسی شده است. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل فرضیه‌های پژوهش نشان می‌دهد بین ابعاد سازگارشدن فرد در جامعه و سطوح راهبردهای دفاعی دانشجومعلمان رابطه معنادار مثبت و معناداری وجود دارد. از بین خرده‌مقیاس‌های راهبردهای دفاعی نیز، خرده‌مقیاس‌های جانشین‌سازی، همدلی، تحلیل منطقی و تصعید رابطه مثبت و معناداری با سازگاری فردی و اجتماعی دانشجومعلمان داشته و راهبردهای دفاعی به صورت کلی قادر است واریانس سازگاری فردی و اجتماعی آنان را پیش‌بینی کند. بر این اساس، آموزش راهبردهای دفاعی می‌تواند زمینه سازگاری فرد در جامعه را افزایش دهد و گام مهمی در ارتقای سطح بهداشت روانی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان باشد.

کلمات کلیدی: سازگارشدن فرد در جامعه، راهبردهای دفاعی، دانشجومعلمان، دانشگاه فرهنگیان.

1 استادیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه فرهنگیان ایران، تهران، ایران. نویسنده مسئول: ayat191@gmail.com

مقدمه

سازگاری فرایندی در حال رشد و پویاست که شامل توازن بین خواسته‌های افراد است و آنچه جامعه‌شان می‌پذیرد. به عبارت دیگر سازگاری یک فرایند دوسویه است، از یک طرف فرد به صورت مؤثر با اجتماع تماس برقرار می‌کند و از طرف دیگر اجتماع نیز ابزارهایی را تدارک می‌بیند که فرد از طریق آنها توانایی‌های بالقوه‌ی خویش را واقعیت می‌بخشد (فولادی، 1383).

فرد زمانی از سازگاری بهره‌مند می‌شود که بتواند میان خود و محیط اجتماعی‌اش رابطه‌ی سالم برقرار کرده و انگیزه‌های خود را برآورده کند؛ در غیر این صورت او را ناسازگار قلمداد کنند (اسلامی‌نسب، 1373). سازگار شدن با محیط و اطرافیان خود و همین‌طور با ویژگی‌های کیفی تحصیلی خود، از مهم‌ترین منظور و غایت تمام فعالیت‌های ارگانیزم است، به طوری که تمام افراد در تمام دوران زندگی خود، در هر روز و هر ساعت سرگرم آن هستند، که خود دگرگون‌شده و دگرگون‌نشده را با محیط دگرگون‌شده و دگرگون‌نشده سازگار کنند. در واقع زندگی کردن چیزی جز عمل سازگاری نیست. آدمی در طی زندگی اجتماعی مراحل مختلفی را پشت سر می‌گذارد که لازمه‌ی موفقیت در آنها، توجه به برخورداری از توانایی سازگاری فرد با شرایط و موقعیت‌های تازه است. نوجوانی به‌عنوان دهه‌ی دوم زندگی فرد در بخش عظیمی از جوانان کشور ما دوره‌ی علمی است. کیفیت انطباق و سازگاری دانش‌آموزان با زندگی مدرسه‌ای و گستره آن باعث تجربه‌ی مدرسه‌ای دانش‌آموز می‌شود و فرصت‌هایی برای رشد فردی و اجتماعی آنان فراهم می‌کند (زکی، 1392). سازگاری اجتماعی یکی از ابعاد سازگاری است که براساس آن نیازها و خواسته‌های فرد با منافع و خواسته‌های گروهی که در آن زندگی می‌کند، هماهنگ و متعادل شده و تاحدامکان از برخورد و اصطکاک مستقیم و شدید با منافع و ضوابط گروهی جلوگیری می‌شود (مظاهری و همکاران، 1386). سازگاری عاطفی شامل سلامت روانی خوب، رضایت از زندگی شخصی و هماهنگی میان احساسات، فعالیت‌ها و افکار است (پورافکاری، 1386). سازگاری عاطفی همچنین به وضعیت سلامت روانی و جسمی فرد در محیط جدید نیز اطلاق می‌شود. این بعد از سازگاری، میزان علائم و نشانه‌های روانی-جسمی، مثل احساس غمگینی، اضطراب، بدخوابی یا دردهای جسمانی را شامل می‌شود (فرحبخش، 1390). بیکر و سیریاک سازگاری تحصیلی را مفهومی چندبعدی می‌دانند که به معنای توانایی افراد در پاسخ‌گویی موفقیت‌آمیز به تقاضاهای متنوع و مختلف محیط آموزشی است (به نقل از زارعی و همکاران، 1391). فرحبخش معتقد است توان انطباق دانش‌آموز با مقررات، مطالب درسی، کسب شیوه‌ی یادگیری جدید، حضور در کلاس و

برنامه مطالعه متناسب با دوره دانش آموزی، مربوط به بعد سازگاری تحصیلی برمی گردد (فرحبخش، 1390). صدق پور و اسدی (1394) در تحقیق خود نشان می دهند متغیرهای حمایت اجتماعی در سازگاری اجتماعی، آموزشی و عاطفی دانشجویان اثر مستقیم و معنادار دارد. فرامرزی، همایی و حسینی (1388) در تحقیقی نشان دادند که مؤلفه های هوش معنوی تأثیر مثبت و معناداری بر مهارت ها و سازگاری اجتماعی دانش آموزان دارد. قراگوزلو و همکاران (1387) به این نتیجه رسیدند که بین سازگاری آموزشی و حمایت اجتماعی رابطه مستقیم، مثبت و معناداری وجود دارد. یعنی در محیط های آموزشی و خانوادگی که هوش معنوی بالایی حاکم باشد، به دلیل حمایت اجتماعی خوبی که از دانشجویان و فرزندان به عمل می آید، سازگاری آموزشی دانشجویان نیز بالا خواهد رفت (قراگوزلو، 1387).

راهبردهای دفاعی فرایندهای ناهشیار درون روانی هستند که وظیفه محافظت از خود را در مقابل موقعیت های تهدید آمیز یا استرس زا برعهده دارد. آنها از طریق اجتناب از اضطراب یا شیوه ای خاص از مواجهه با اضطراب شرایط روانی را سازمان و بقا می بخشند (پنگ¹، 2015). بنابراین آنها تلاش هایی را در رویارویی با تعارض روانی انجام می دهند و می توانند رفتارهای مقابله ای را تسهیل کنند؛ ولی استفاده نامناسب از آنها (همچون جانشین سازی، همدلی، جابه جایی، انزوا و...) می تواند رشد روانی را مختل کند و از پاسخ های مقابله ای مفید جلوگیری کند (گازان²، 13). همچنین زمانی که از راهبردهای دفاعی به طور مداوم استفاده می شود، می تواند بسیار مخرب باشند. استفاده مکرر از جانشین سازی و همدلی دلیلی بر قطع تماس با افراد و دنیای واقعی هست و پیامد آن انزوا و فرورفتن به دنیایی است که خود فرد خلق می کند. در واقع (خود) با در نظر داشتن اصل واقعیت (حقایق بیرون و محیط) خواسته های آنها را با استفاده از راهبردهای دفاعی کنترل و در مسیر درست که برای فراخود نیز قابل قبول باشد، هدایت می کند. آنها ابزاری در دست خود هستند، خود بتواند جلد خواسته های بی پایان گزینه محور و بی منطق نهاد را بگیرد و درعین حال با توجه به واقعیت و اخلاق، خواسته های نهاد را به صورت معقول و جامعه پسند برآورده سازد. اگر این راهبردها نباشد یا کم کاری خود را از دست بدهند، نهاد (غرایز)، خود را مغلوب ساخته و شخصیت فرد در هم می شکند (نعمت، 1387). شناسایی راهبردهای دفاعی بدون توجه به اضطرابی که آنها را فرامی خواند، قابل درک نیست. فروید با طرح نظریه دوم خود در خصوص اضطراب، احساس اضطراب را ناشی از علامت محرک دانست و آن ساختاری را که این علامت را درک کرده و به دفاع از خویش در برابر معنای تهدید آمیز آن

¹ peng

² Gazan

می‌پردازد، «من» معرفی کرد که اضطراب را درک می‌کند و سپس نیروهایی را برای دفاع در مقابل خطر قریب‌الوقوع ناشی از برانگیختگی‌ها به جنبش درمی‌آورد (افضلی، 1395).

راهبردهای دفاعی در مواقع شکست و ناکامی به دفاع از من می‌شتابند تا من به‌طور ناخودآگاه بقای خود را حفظ کند. سازگاری در اصل از علم زیست‌شناسی نشئت گرفته و داروین برای اولین بار در نظریه تکامل خود آن را وارد کرده است و آن‌گاه در علوم دیگر همچون روان‌شناسی و جامعه‌شناسی استفاده شده است (یلیم¹، 2015) سازگاری به پذیرش و انجام رفتار و کردار مناسب و موافق محیط و تغییرات محیطی اشاره دارد و مفهوم متضاد آن ناسازگاری است؛ یعنی نشان‌دادن واکنش نامناسب به محرک‌های محیط و موقعیت‌ها، به‌گونه‌ای که برای خود فرد یا دیگران یا هر دو زیان‌بخش باشد و فرد نتواند انتظارات خود و دیگران را برآورده سازد. سازگاری معمولاً به‌صورت ترکیب با موصوف خود می‌آید و در ادبیات مکتوب و محاوره‌ای از مفاهیم سازگاری شغلی، تحصیلی، اجتماعی، عاطفی و جز آن استفاده می‌شود (پنگ²، 2015). کاظمی، سازگاری اجتماعی را شرایط یا حالتی می‌داند که در آن، رفتار فرد با نیازهای فرهنگ یا جامعه‌ای که به آن تعلق دارد، منطبق می‌شود و فرد احساس می‌کند که نیازهایش ارضا شده‌اند یا ارضاء خواهند شد (به نقل از ابطحی و ندری، 1390).

پوریزدی و همکاران (1388) در پژوهش خود به بررسی رابطه بین راهبردهای دفاعی و اضطراب پرداخته‌اند؛ یافته‌ها آنان نشان می‌دهد به‌طور معناداری، استفاده از سبک دفاعی پخته در گروه غیر مبتلا بیشتر بود و راهبردهای دفاعی شوخی، جانشین‌سازی، فرونشانی و جسمانی‌سازی در گروه مبتلا بیشتر استفاده شده بودند. نعمت (1387) در پژوهشی به مقایسه ارتباط بین راهبردهای دفاعی و سبک‌های مقابله‌ای استفاده‌شده با سلامت روانی دانش‌آموزان 18 تا 29 سال پرداخت. نتایج به‌دست آمده نشان داد که بین دو گروه دارای سلامت روانی بالا و پایین در استفاده از راهبردهای دفاعی رشدنیافته و در استفاده از راهبردهای دفاعی روان‌آزرده در سطح تفاوت معنادار مشاهده می‌شود؛ یعنی افرادی که سلامت روانی اندکی دارند، نسبت به افرادی که سلامت روانی زیادی دارند، از راهبردهای دفاعی رشدنیافته و روان‌آزرده بیشتر استفاده می‌کنند. اولدن و همکارانش (2005) درباره مقابله و راهبردهای دفاعی به‌عنوان عوامل خطر برای سرطان، نشان دادند که زنان مبتلا به سرطان سینه بیشتر از راهبردهای دفاعی، جانشین‌سازی، عقلی‌سازی، تمرکز و واکنش معکوس در مقایسه با زمانی که مبتلا به بیماری سینه بودند، استفاده می‌کنند. به علاوه زنان مبتلا به سرطان

¹ yalim

² peng

سینه کمتر از راهبردهای مقابله‌ای تحلیل منطقی، همدلی و راهبردهای دفاعی تصعید و جانسین سازی استفاده می‌کنند. باند و پری (2004) در تحقیقی به بررسی تأثیر روان درمان پویایی بر راهبردهای دفاعی سه گروه از افراد مبتلا به اختلالات افسردگی، اضطراب و شخصیت پرداختند که در نهایت دریافتند که در نتیجه روان درمان پویایی، نشانه‌های بیماری بهبود یافته و تغییرات طولانی مدت در کسب‌های دفاعی بیماران در جهت دفاع‌های انطباقی به وجود آمده است (به نقل از نعمت، 1387). با توجه به نتایج بیان شده و لزوم بررسی وضعیت راهبردهای دفاعی و سازگاری فردی و اجتماعی در دانش‌آموزان در دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان، این پژوهش به بررسی رابطه راهبردهای دفاعی با سازگاری فردی و اجتماعی در دانشجو معلمان پردیس‌های استان خوزستان می‌پردازد.

روش تحقیق

جامعه آماری این پژوهش کلیه دانشجو معلمان پردیس‌های استان خوزستان به تعداد 2200 نفر در سال تحصیلی 98-1397 بود. نمونه آماری این تحقیق مشتمل بر 220 نفر (110 دانشجوی دختر و 110 دانشجوی پسر)، که از دو پردیس رسول اکرم (ص) و فاطمه الزهرا (س) انتخاب شدند. پژوهش حاضر، یک تحقیق کاربردی از نوع توصیفی با روش همبستگی است و محقق به دنبال بررسی راهبردهای دفاعی با سازگاری فردی و اجتماعی بوده است. در این پژوهش از روش‌های مختلف جمع‌آوری اطلاعات از جمله روش کتابخانه‌ای برای جمع‌آوری پیشینه اطلاعات و روش پرسشنامه‌ای برای جمع‌آوری اطلاعات مربوط به نمونه آماری تحقیق استفاده شد و داده‌ها به کمک نرم‌افزار کامپیوتری اسپاس (نسخه 21) با روش‌های آماری همبستگی و رگرسیون چندمتغیری تجزیه و تحلیل شدند.

ابزارهای گردآوری اطلاعات

پرسشنامه سبک‌های دفاعی (DSQ) 1: این پرسشنامه را «تریجز بورگ و همکاران» (2005) ساختند. پرسشنامه سبک‌های دفاعی، رفتار دفاعی را در زندگی روزمره می‌سنجد (باند، 2004). این پرسشنامه در کشورهای چون ژاپن، چین، فرانسه و پرتغال ترجمه و ارزیابی شده است که در غالب این مطالعات اعتبار و روایی مناسبی داشته است (حیدری‌نسب، 1385). در ایران، حیدری‌نسب (1385) پرسشنامه سبک‌های دفاعی را بررسی و هنجاریابی کرده است. یافته‌های مربوط به اعتبار آن مشخص کرد که نسخه ایرانی پرسشنامه همانند نسخه اصلی از اعتبار مطلوبی برخوردار است (تایگسن 2، داریو، تریجزبورگ 3 و

1 - david zuckerman

2 - Thygesen

3 - Trigsburg, R.W

همکاران، 2005، به نقل از مهدی زاده، 1387). در این پرسشنامه سبک‌های دفاعی به صورت 31 سؤال در قالب چهار خرده‌مقیاس سبک دفاعی جانشین سازی، سبک دفاعی همدلی، سبک دفاعی تحلیل منطقی و سبک دفاعی تصعید است. اعتبار این پرسشنامه نیز از طریق محاسبه آلفای کرونباخ به صورت معناداری (ضریب آلفای 85 صدم) رضایت بخش بوده است (حیدری نسب، 1385).

پرسشنامه سنجش سازگاری دانشجویان: این ابزار را فرحبخش در سال 1386 ساخته است. تعداد سؤالات این آزمون 97 گویه است و دارای پنج خرده‌مقیاس سازگاری اجتماعی، سازگاری عاطفی، سازگاری آموزشی، هدفمندی و خودیابی و دلبستگی مؤسسه‌ای (علاقه‌مندی به مدرسه و رشته تحصیلی) است که در یک سطح لیکرت پنج‌درجه‌ای کاملاً مخالفم (2)، نظری ندارم (3)، موافقم (4)، کاملاً موافقم (5) درجه‌بندی شده است. نمره کسب شده از این مقیاس هرچه قدر که بیشتر باشد، حاکی از سازگاری بهتر خواهد بود. روایی این پرسشنامه به صورت صوری صورت گرفت و پایایی خرده‌مقیاس‌ها این آزمون دارای پایایی در دامنه 0/73 تا 0/81 هستند و پایایی کل آزمون 0/94 به دست آمد. همچنین پایایی آزمون با استفاده از روش آزمون-آزمون مجدد به وسیله فرحبخش (1390) 0/57 و خرده‌مقیاس‌ها در دامنه 0/49 تا 0/61 به دست آمد.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

الف: یافته‌های توصیفی جمعیت شناختی

یافته‌های به دست آمده در زمینه سن آزمودنی‌ها نشان می‌دهد که میانگین سن دانشجویان 20/42 سال بوده و حداقل سن 18 و حداکثر سن 22 سال بوده است. آزمودنی‌ها از هر دو جنس انتخاب شدند (60 درصد پسر و 40 درصد دختر) و از استان‌های خوزستان، ایلام، لرستان، بوشهر، فارس، چهارمحال بختیاری و کهگیلویه و بویراحمد در این پردیس‌ها مشغول به تحصیل بودند. در جدول 1 میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمره آزمودنی در دو متغیر نشان داده می‌شود.

جدول 1. میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمره آزمودنی‌ها

شاخص‌های آماری	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	تعداد
راهبردهای دفاعی	21/47	4/476	7	33	217
جانشین سازی	12/18	3/630	5	23	217
همدلی					

217	25	5	3/754	16/69	تحلیل منطقی
217	65	29	6/225	45/14	تصعید
217	102	20	722/8	80/5	سازگاری اجتماعی

همان‌طور که در جدول (1) مشاهده می‌شود، در متغیرهای راهبردهای دفاعی، متغیر مکانیسم دفاعی تصعید با نمره 45/14 دارای بیشترین میانگین و متغیر مکانیسم دفاعی همدلی با نمره 12/18 دارای کمترین میانگین است.

یافته‌های استنباطی مربوط به فرضیه‌ها

پژوهش حاضر شامل یک فرضیه اصلی و چهار فرضیه فرعی است که یافته‌های مربوط به هر یک از فرضیه‌ها، به صورت جداگانه و در قالب جداول مربوطه، به ترتیب مطرح شده و برای آزمون بین متغیرهای تحقیق از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون خطی استفاده شده است.

فرضیه اصلی پژوهش: بین راهبردهای دفاعی و خرده‌مقیاس‌های آن با سازگاری فردی و اجتماعی دانشجو معلمان پردیس‌های استان خوزستان رابطه وجود دارد.

جدول 2. همبستگی بین راهبردهای دفاعی و خرده‌مقیاس‌های آن با سازگاری فردی و اجتماعی

دانشجو معلمان

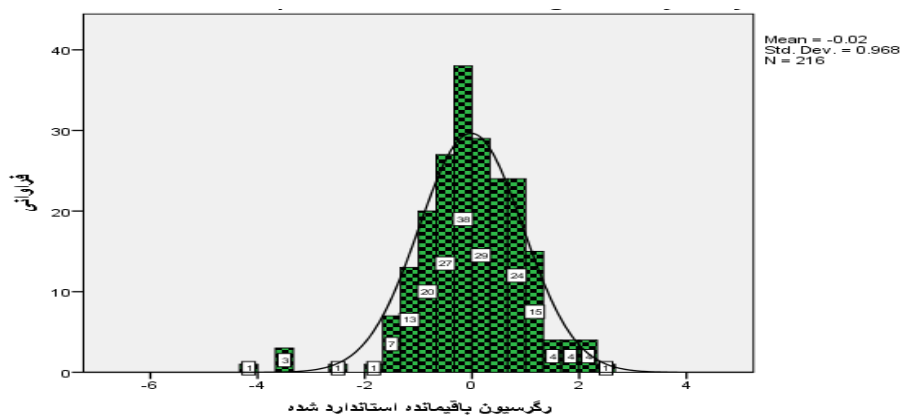
شاخص‌های آماری		سازگاری فردی و اجتماعی	
مؤلفه‌ها	ضریب همبستگی	سطح معناداری	پیرسون
راهبردهای دفاعی (کل)	0/61**	0/000	
جانشین سازی	0/57**	0/008	
همدلی	0/68**	0/008	
تحلیل منطقی	0/55**	0/000	
تصعید	0/64**	0/000	

براساس یافته‌های جدول بالا، بین نمره کل راهبردهای دفاعی با سازگاری فردی اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد ($r=0/61, p<0/01$)؛ بنابراین فرضیه اصلی پژوهش تأیید می‌شود. همچنین بین نمره متغیر سازگاری فردی اجتماعی با مولفه‌های مکانیسم دفاعی جانشین سازی ($r=0/57, p<0/01$)؛ همدلی ($r=0/68, p<0/01$)؛ تحلیل منطقی ($r=0/55, p<0/01$) و تصعید ($r=0/64, p<0/01$) رابطه مثبت و معناداری وجود دارد و فرضیه اول تا چهارم فرعی پژوهش مورد تأیید قرار می‌گیرد. در ادامه تجزیه و تحلیل یافته‌های به دست آمده با استفاده از روش آماری رگرسیون چندمتغیری، نمره سازگاری فردی اجتماعی از روی خرده‌مقیاس‌های مکانیسم‌های دفاعی پیش‌بینی شده است. این نتایج در جدول 3 نشان داده می‌شود.

جدول 3. ضرایب رگرسیون استاندارد شده و استاندارد نشده متغیرهای پیش‌بین راهبردهای دفاعی

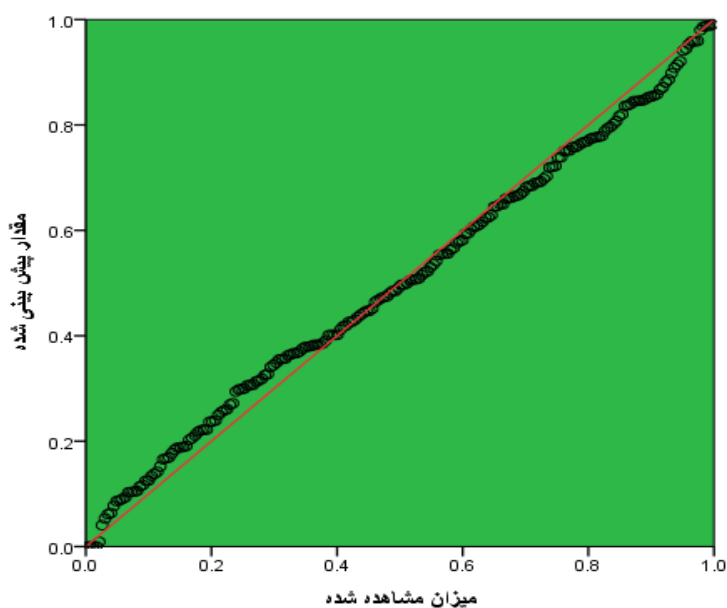
شاخص‌های آماری	ضرایب غیر استاندارد		ضرایب استاندارد	
	B	خطای	بتا β	t
مؤلفه‌ها	انحراف معیار	معداری		
جانشین سازی	0/51	0/98	0/08	0/63
همدلی	0/82	0/85	0/56	0/79
تحلیل منطقی	1/94	0/93	0/47	2/39
تصعید	1/91	0/87	0/58	2/76

باتوجه به جداول شماره (3)، برای تعیین سهم متغیر راهبردهای دفاعی و مؤلفه‌های آن، یک‌بار راهبردهای دفاعی به صورت کلی و بار دیگر مؤلفه‌های راهبردهای دفاعی جداگانه وارد تحلیل رگرسیون شدند. نتایج نشان داد که راهبردهای دفاعی به صورت کلی قادر است 28/942 درصد از واریانس سازگاری فردی و اجتماعی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کند. همچنین برای مدلی که مؤلفه‌های راهبردهای دفاعی متغیر پیش‌بین بودند، مجذور همبستگی تنظیم شده بین 0/28 تا 0/97 بود. به عبارتی مؤلفه‌های راهبردهای دفاعی فقط مکانیسم دفاعی تحلیل منطقی و مکانیسم دفاعی تصعید قادر به تأثیرگذاری متغیر سازگاری فردی و اجتماعی بودند؛ زیرا سطح معناداری این دو کمتر از 0/05 است. نمودار شماره (1) و (2) میزان هیستوگرام و و رگرسیون متغیرهای مطالعه شده را نشان می‌دهد.

نمودار شماره 1. هیستوگرام تأثیرگذاری متغیر راهبردهای دفاعی با متغیر وابسته سازگاری فردی و

اجتماعی

نمودار شماره 2. رگرسیون استاندارد شده باقیمانده سازگاری فردی و اجتماعی با منحنی p-p

نمودار شماره (1) میزان هیستوگرام متغیر مکانیسم دفاعی با متغیر سازگاری فردی و اجتماعی دانش-
آموزان را نشان می‌دهد که هرچه این مقدار هیستوگرام نزدیک به مرکز منحنی باشد، میزان تأثیرگذاری
بیشتر مؤلفه‌های راهبردهای دفاعی را بر روی متغیر سازگاری فردی و اجتماعی دانش‌آموزان نشان می‌دهد
و در جدول (2) نقاطی که روی خط قرار می‌گیرند، نشان می‌دهند که احتمال تجمعی مشاهده شده با

احتمال تجمعی مورد انتظار یکسان است؛ بنابراین در این نمودار هرچه میزان داده‌های مدنظر نزدیک و تماس روی خط قرار گیرند، تأثیرپذیری بالای متغیر مستقل بر متغیر وابسته را نشان می‌دهد.

بحث و نتیجه‌گیری

یکی از اهداف این پژوهش بررسی وضعیت راهبردهای دفاعی و مکانیسم‌های کنار آمدن با مشکلات و مسائل زندگی روزمره آنان می‌باشد و رابطه تعدادی از این راهبردها را با متغیر سازگاری و اجتماعی مورد آزمون قرار داده است؛ تا مشخص نماید که استفاده از هر راهبرد دفاعی به چه میزان پیش‌بینی‌کننده متغیر سازگاری فردی و اجتماعی در دانشجومعلم‌ان پردیس‌های استان خوزستان می‌باشد. در این تحقیق یک فرضیه اصلی، چهار فرضیه فرعی و یک سوال تحقیقی مورد آزمون قرار گرفت و نتایج بررسی آن به شرح زیر می‌باشد:

الف: فرضیه اصلی پژوهش «میان راهبردهای دفاعی با سازگاری فردی و اجتماعی دانشجومعلم‌ان دانشگاه فرهنگیان استان خوزستان رابطه وجود دارد»، مورد تایید قرار گرفت ($r=0.61, p<0/01$)؛ این نتیجه تحقیق در مقایسه با تحقیق قراگوزلو و همکارانش (1387)، شهنی بیلاق و همکارانش (1388)، اولندن و همکارانش (2005)، سالوویتا و همکاران (2003)، وایت (2004)، هاستنگز (2007)، سسیلا (2004) و بلگریو (2007) و اسپینهوون و کویمن (1997) همسویی مثبت دارد و احتمالاً ناشی از آن است که راهبردهای دفاعی فرایندهای خودکارآمد روان‌شناختی هستند که از افراد در برابر خطرهای درونی و بیرونی حمایت می‌کنند و سازگاری فردی و اجتماعی نیز به نوعی حمایت‌کننده افراد در مواجهه با موقعیت‌های جدید چالش‌برانگیز زندگی هستند و مکانیسم عملکرد هر دو متغیر در یک راستا می‌باشد.

ب: فرضیه‌های فرعی پژوهش نیز مبنی بر وجود رابطه بین نمره متغیر سازگاری فردی اجتماعی با مولفه‌های متغیر راهبردهای دفاعی به صورت جداگانه مورد بررسی قرار گرفت و نتایج به دست آمده نشان می‌دهد که رابطه مثبت و معناداری بین سازگاری فردی و اجتماعی با هر یک از مولفه‌های راهبردهای دفاعی جانشین‌سازی ($r=0.57, p<0/01$)؛ همدلی ($r=0.68, p<0/01$)؛ تحلیل منطقی

1- Salovita

2 - White & Hastings

3 - Cecilia

4- Belgrave

5 - Spinhoven And Kohen

($r=0/55, p<0/01$) و تصعید ($r=0/64, p<0/01$) وجود دارد و فرضیه اول تا چهارم فرعی

پژوهش مورد تایید قرار می گیرد.

در تبیین اولین فرضیه فرعی مبنی بر وجود رابطه بین سازگاری فردی و اجتماعی با مکانیسم دفاعی دانشجویان در دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان استان خوزستان، می توان گفت که این احتمال ناشی از آن است که دانشجویان برای دورنگهداشتن عوامل استرس زا، افکار، احساس ها و تکانه های آسیب زا در زندگی، با الگو پذیری از افراد شایسته و موفق در محیط اطاف یا خارج از آن به شکل های مختلفی نیاز به سازگاری فردی و اجتماعی در محیط اطراف خود دارند.

در تبیین فرضیه دوم فرعی مبنی بر وجود رابطه بین سازگاری فردی و اجتماعی با راهبرد دفاعی همدلی می توان گفت که ادراک احساس خود در دیگران و عمل براساس ادراک یادشده در شرایط بهنجار و افراد نرمال به خوبی مشاهده می شود؛ و با استفاده از مکانیسم دفاعی همدلی، نوعی احساس ایمنی و آرامش به خود فرد نیز دست می دهد و از طریق این مکانیسم می تواند با سازگاری فردی و اجتماعی رابطه مثبت و معناداری داشته باشد.

در خصوص سومین فرضیه فرعی مبنی بر وجود رابطه بین سازگاری فردی و اجتماعی با مکانیسم دفاعی تحلیل منطقی دانشجو معلمان دانشگاه فرهنگیان استان خوزستان نیز می توان گفت که این احتمال ناشی از آن است که توضیح و تبیین عقلانی افکار، باورها، احساسات و اعمال دانشجویان می تواند در کنترل بسیاری از واکنش های هیجانی و تکانه ای آسیب زا پیشگیری نماید. هرچند که پدیده هایی که موضوع این دفاع هستند ماهیتی احساسی و تکانه ای دارند، اما در اثر به کارگیری این دفاع در ظاهر ماهیتی عقلانی و منطقی می یابند. به طور کلی سازوکار دفاعی تحلیل منطقی رابطه معنادار و مثبت با سازگاری فردی و اجتماعی دانش آموز دارد.

در تبیین فرضیه چهارم فرعی مبنی بر وجود رابطه بین سازگاری فردی و اجتماعی با راهبرد دفاعی تصعید نیز می توان گفت که تصعید و والایش یکی از مکانیسم های دفاعی سازنده و مفید در زندگی هر انسانی است و به کارگیری این مکانیسم می تواند در جهت دهی به فعالیت ها و عملکردهای انسانی نقش موثری داشته و زمینه رشد و تعالی انسان را فراهم نماید.

ج: سوال مطرح شده در پژوهش مبنی بر میزان پیش بینی متغیر سازگاری اجتماعی بر اساس مولفه های متغیر راهبردهای دفاعی نیز مورد بررسی قرار گرفت و نتایج به دست آمده نشان می دهد که راهبردهای دفاعی به صورت کلی قادر است واریانس سازگاری فردی و اجتماعی دانشجویان را پیش بینی کند و از

بین مؤلفه های راهبردهای دفاعی، فقط مکانیسم دفاعی تحلیل منطقی و مکانیسم دفاعی تصعید قادر به پیش بینی متغیر سازگاری فردی و اجتماعی بودند. در تبیین این موضوع می توان به نقش موثر این دو مؤلفه در ایجاد آرامش و تغییر فرایندهای شناختی معیوب و جهت دهی آنان به منظور پیشرفت و ارتقای سطح زندگی افراد اشاره نمود که در تحقیقات پنگ^۱ (2015) نیز مورد تایید قرار گرفته است.

بر اساس یافته های به دست آمده در این پژوهش، آموزش راهبردهای دفاعی به عنوان ابزاری مفید و موثر می تواند زمینه سازگاری فرد در جامعه را افزایش داده و گام مهمی در ارتقای سطح بهداشت روانی دانشجویان دانشگاه فرهنگیان باشد؛ به مسئولین و مدیران دانشگاه توصیه می شود نسبت به مهیا نمودن شرایط مناسب جهت آموزش این مهارتها و ارتقای سطح آگاهی دانشجویان و همچنین زمینه شکل گیری این راهبردها اهتمام ویژه ای داشته باشند.

منابع

- ابطحی، معصومه السادات و ندری، خدیجه (1390). «رابطه خلاقیت و سازگاری اجتماعی با عملکرد تحصیلی دانش آموزان متوسطه زنجان». فصلنامه علمی پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی، 3 (10)، 28-15.
- اسلامی نسب، علی. (1373). روان شناسی سازگاری. تهران: چاپ و نشر بنیاد.
- افشاری، مریم. (1389). تأثیر آموزش مهارت های کنترل هیجان (خشم) بر سازگاری اجتماعی و مهارت های خودنظم دهی خشم دانش آموزان دوره متوسطه شهرستان خاش در سال تحصیلی 88-89. پایان نامه کارشناسی ارشد روان شناسی تربیتی. دانشگاه آزاد اسلامی بیرجند.
- افضلی، کامران. (1395). بررسی سبک ها و راهبردهای دفاعی افراد مبتلا به اختلال وسواس بی- اختیاری، اختلال اضطراب تعمیم یافته و اختلال هراس اجتماعی. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه تربیت مدرس.
- پورافکاری، نصرت الله. (1386). فرهنگ جامع روان شناسی- روان پزشکی. (جلد اول) تهران: فرهنگ معاصر.

Peng¹

- خداپناهی، محمد کریم. (1379). انگیزش و هیجان. تهران: سمت.
- زارعی، حیدرعلی؛ میرهاشمی، مالک و شریفی، حسن پاشا. (1391). «ارتباط سبک‌های تفکر با سازگاری تحصیلی در دانشجویان پرستاری». *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی*، 12(3)، 166 – 160.
- زکی، محمدعلی. (1392). «سازگاری جوانان با دانشگاه و رابطه آن با حمایت اجتماعی؛ بررسی موردی دانشجویان دختر و پسر دانشگاه اصفهان». *دوفصلنامه تخصصی پژوهش جوانان، فرهنگ و جامعه*، 4(4)، 130-107.
- صدق پور، بهرام؛ اسدی، مسعود و میری، نادر (1394). «رابطه نیازهای بنیادین و حمایت اجتماعی در سازگاری آموزشی، اجتماعی و عاطفی دانشجویان». *مجله روانشناسی*، 14(4)، 416-401.
- فرامرزی، سالار؛ همایی، رضا؛ حسینی، محمدسلطان. (1388). «بررسی رابطه هوش معنوی و هوش هیجانی دانش آموزان». *دوفصلنامه علمی تخصصی مطالعات اسلام و روان‌شناسی*، 3(5)، 23-7.
- فرحبخش، کیومرث. (1390). «تهیه آزمون سازگاری دانش آموزان (اسد)، و تعیین پایایی، روایی و تعیین هنجار آن». *فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی*، 2(6)، 23 – 45.
- فولادی، عزت‌الله. (1383). *مشاوره همتایان: چشم‌اندازها، مفاهیم بهداشت روان و مهارت‌ها*. چاپ سوم. تهران: انتشارات طلوع دانش.
- قراگوزلو، فاطمه؛ رحیمی‌نژاد، عباس و رضازاده، محمدرضا. (1387). «بررسی رابطه حمایت اجتماعی خانواده و دوستان با سازگاری تحصیلی دانش آموزان». *مجموعه مقالات سومین کنگره ملی آسیب‌شناسی خانواده، تهران*. 26-23 اردیبهشت، دانشگاه شهید بهشتی.
- مظاهری، مینا؛ آقایی، اصغر؛ گلپرور، محسن و شایگان‌نژاد، وحید. (1386). «تأثیر آموزش شیوه‌های رفتاری گروهی بر سازگاری اجتماعی کودکان و نوجوانان مصروع». *دانش و پژوهش در روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان (اصفهان)*، 33(33)، 36 – 15.
- مهدی‌زاده، مهرانوش. (1387). *مقایسه کسب دل‌بستگی و سبک دفاعی در دختران نوجوان دارای سرپرست و بدون سرپرست شهر تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه علامه طباطبایی*.
- نعمت، ویدا. (1387). *بررسی ارتباط بین راهبردهای دفاعی و سبک‌های مقابله‌ای با سلامت روانی دانش آموزیان 18 تا 29 سال*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روانشناسی، مدرسه علامه طباطبایی.

- Andrews, G., Sigh, M. & Bond, M. (1993). The Defense Style Question Naïve. *Journal of Nervous and Mental Disorder*, 18 (1), 246-256.
- Bond, M. (2004). Empirical Studies of Defense Style. Relation Ships with Psychopathology and Change. *Harv Rev Dsychiatry*. Vol- 12.
- Gazan, A. M. (2013). Teaching self-regulated learning for psychologystudents. *Social Behavioral Sciences*, 78, 743-747.
- Peng, G. (2015). Self-regulated learning behavior of college students of art and their academic achievement, *Physics Procedia*, 33:1451-1455.
- Yalim, D. (2015). First Year College Ajustment: The Role of Coping, EgoResilency, Optimism and Gender (A Thesis Submitted To the Graduate School of Social Scienes of Middle East Technical University). In Partial Fullfilment of Requirements for the Degree of Master of Science in the Department of Educational Sciences.
- .

Prediction of dimensions of social adjustment by the level of defensive strategies in teacher training students

Ayatollah Karimi Baghmalek¹

Abstract

The purpose of this research was to Prediction of dimensions of social adjustment by the level of defensive strategies in teacher training students in Khouzestan province (Iran). The sample consisted of 220 students who were selected randomly systematic. The research method was descriptive - correlation and the data were analyzed using SPSS software with descriptive and inferential statistics. The results of the analysis and the hypothesis analysis showed that there is a significant and positive relationship between the defence mechanisms and the personal and social adjustment of the student population. Out of the subscales of defence mechanisms, Subscales of replacement, projection, reasoning and sublimation, had a positive and significant relationship with individual and social adjustment and defense mechanisms can generally predict the variance of their individual and social compatibility. Based on this, education of defense strategies can increase the adaptability of the individual in the society and is an important step in promoting the mental health of students at Farhangian University.

Keywords: Adjustment, Teacher Training Students, Defensive Strategies, Farhangian Teacher Training University.

¹ Assistant professor, department of Counseling and psychology, Farhangian University, Tehran, Iran. ayat191@gmail.com